

2022-02-24
A2022/00333**Arbetsmarknadsdepartementet**

Uppdrag att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet och om varaktig myndighetssamverkan

Regeringens beslut

Regeringen ger Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att under 2022–2023 samverka för att motverka arbetslivskriminalitet.

I uppdraget ligger vidare att Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Skatteverket under 2022 ska påbörja inrättandet av regionala center mot arbetslivskriminalitet till vilka övriga samverkande myndigheter ska ansluta sig successivt, dock senast i slutet av 2023.

I uppdraget ingår att, utifrån respektive myndighets uppgift och förutsättningar:

- Inrätta och bedriva ett brett arbete mot arbetslivskriminalitet vid regionala center, i den mån det är ändamålsenligt i förhållande till respektive myndighets uppgift och förutsättningar. Arbetet ska utgå ifrån gemensamma fysiska kontor som ska samlokaliseras med de regionala underrättelsecentren, vilka redan finns inom ramen för myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet.
- Delta i arbetet med planering, genomförande och uppföljning av myndighetsgemensamma kontroller med utgångspunkten att utveckla verksamheten och att kontrollerna årligen ska öka under perioden.

- Vidareutveckla arbetssätt för att upptäcka, motverka och förebygga arbetslivskriminalitet, särskilt genom fortbildning av myndigheternas anställda. Arbetssätten ska särskilt utvecklas när det gäller arbetslivskriminalitet som kan anses särskilt komplex och systematisk, t.ex. sådan som innebär att arbetstagare utnyttjas i människohandel eller människoexploatering.
- Genomföra gemensamma informationsinsatser med fokus på att stärka kunskapen hos allmänheten och andra relevanta aktörer och förändra attityder i syfte att motverka arbetslivskriminalitet, samt i syfte att stärka utsatta arbetstagares kunskap om sina rättigheter och de möjligheter till stöd som finns. När det gäller informationsinsatser särskilt riktade mot utsatta arbetstagare ska ett delsyfte med insatserna vara att samla erfarenhet kring hur insatser riktade till just denna målgrupp kan genomföras löpande och på ett ändamålsenligt sätt.
- Följa upp och utvärdera de gemensamma informationsinsatser som har genomförts för att stärka allmänhetens kunskap och förändra attityder.
- Vidareutveckla samrådet med arbetsmarknadens parter såväl regionalt som nationellt.
- Samordna arbetet med myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet, och med övrig myndighetssamverkan då det är möjligt.
- Säkerställa att utvecklade metoder och arbetssätt tillvaratas i respektive myndighets ordinarie verksamhet, så att myndighetssamverkan fungerar effektivt och varaktigt.

Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Skatteverket ska senast den 30 juni 2022 lämna en gemensam delredovisning till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) av myndigheternas gemensamma arbete att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet. Delredovisningen ska innehålla en redogörelse för inrättandet av minst två center, lärdomar och erfarenheter av arbetet med inrättandet samt även planerna för inrättandet av övriga center.

Arbetsmiljöverket ska i samband med årsredovisningarna för 2022 och 2023 redovisa uppdraget i en särskild årsrapport till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet). Redovisningen ska tas fram i samråd med övriga myndigheter som omfattas av uppdraget. Redovisningen ska innehålla en plan för hur myndigheterna fortsatt avser att inrätta center och bedriva arbetet vid centren, ekonomiska och personella konsekvenser av planen samt eventuella förslag på utvecklingsåtgärder som myndigheterna kan vidta som har aktualiserats under arbetets gång. Redovisningen ska också bl.a. innehålla antalet genomförda myndighetsgemensamma kontroller samt en bedömning av resultat och effekter av arbetet.

Arbetsmiljöverket ska även löpande informera Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortlöper.

Närmare beskrivning av uppdraget

De regionala centren ska fungera som nav för myndigheterna avseende planering, genomförande och uppföljning av gemensamma aktiviteter, med fokus på myndighetsgemensamma kontroller. Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Skatteverket ska senast den 30 juni 2022 inrätta minst två regionala center mot arbetslivskriminalitet, varav minst ett i en storstadsregion. Totalt ska sju center vara inrättade inom ramen för uppdraget. Övriga center ska inrättas så snart som möjligt, dock senast vid utgången av 2023. Myndigheterna ska dock kunna delta i centrens verksamhet redan från start. Myndigheternas deltagande vid centren behöver utformas med beaktande av respektive myndighets uppgift och förutsättningar.

De regionala centren ska inrättas med beaktande av befintliga regelverk för hur information får utbytas mellan de nio myndigheterna. För att myndigheterna ska kunna bedriva en effektiv samverkan vid centren ingår det i uppdraget att ta fram ett behovsanpassat metodstöd för samarbetet och informationsutbyte mellan samtliga myndigheter som ingår i samverkan. Det utvecklade metodstödet ska säkerställa att den information som finns hos de nio myndigheterna nyttjas på ett bättre sätt än i dag och att det informationsutbyte som i dag är möjligt används i större omfattning.

Redan etablerade metoder för samarbete och informationsutbyte mellan myndigheterna ska, i den mån det är möjligt och lämpligt, nyttjas i framtagandet av metodstödet, t.ex. de som finns inom ramen för

myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet. Arbetet mot arbetslivskriminalitet och organiserad brottslighet har många beröringspunkter även om det också kan skilja sig åt. För att bidra till en effektivare brottsbekämpning, bör arbetet mot arbetslivskriminalitet och arbetet mot organiserad brottslighet bedrivas mer samordnat och integrerat.

I arbetet med metodstödet ska myndigheterna beakta de redovisningar som lämnas av utredningen med uppdrag att utreda möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor (Fi2021/02442) samt redovisningar från Delegationen mot arbetslivskriminalitet (A2021:04).

Myndigheterna ska under genomförandet av uppdraget samråda med relevanta aktörer, såsom arbetsmarknadens parter och den nationella delegationen mot arbetslivskriminalitet (A 2021:04), och beakta relevanta forsknings- och kunskapsunderlag. Myndigheterna kan även samverka med kommuner och andra myndigheter som bedöms vara relevanta för uppdragets genomförande.

Arbetsmiljöverket ska samordna arbetet. Arbetsmiljöverket ska även verka för ett ökat nyttjande av de medel som avsatts för statsbidrag i enlighet med förordningen (2018:1404) om statsbidrag till arbetsmarknadens parter för att främja kunskapsutbyte och samverkan med myndigheter i syfte att motverka brott och andra regelöverträdelser i arbetslivet.

För uppdragets genomförande får medel användas under 2022 från utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, anslag 2:1 Arbetsmiljöverket, anslagsposten 2 Medel för arbete mot arbetslivskriminalitet.

Arbetsmiljöverket får använda 10 miljoner kronor. Arbetsmiljöverket ska senast den 31 mars 2022 betala ut 6,5 miljoner kronor till Polismyndigheten, 6 miljoner kronor till Skatteverket, 3 miljoner kronor vardera till Ekobrottsmyndigheten och Migrationsverket, 2 miljoner kronor vardera till Arbetsförmedlingen, Jämställdhetsmyndigheten och Försäkringskassan och 1 miljon kronor till Åklagarmyndigheten. Arbetsmiljöverket ska meddela mottagande myndigheter hur ej förbrukade medel ska återbetalas till Arbetsmiljöverket.

Skälen för regeringens beslut

Arbetet mot arbetslivskriminalitet behöver intensifieras och utvecklas då arbetslivskriminaliteten skapar stort lidande för den enskilde, snedvrider konkurrensen, omsätter stora summor pengar och är en inkomstkälla för organiserad brottslighet. Arbetslivskriminalitet är i hög grad internationell och därför särskilt komplex.

Aktörer som bedriver arbetslivskriminalitet kombinerar ofta regelöverträdelser inom flera områden. Olika myndigheters verksamheter bidrar på olika sätt när det gäller att bekämpa arbetslivskriminalitet. Samverkan och erfarenhetsutbyte är i dessa fall av central betydelse som grund för samhällets insatser för att stoppa dem. Myndigheternas kontrollverksamhet bidrar på ett effektivt sätt till ökad regelbundenhet och sunda konkurrensvillkor. Antalet kontroller behöver därför ökas. Internationell samverkan är också av stor vikt.

Arbetslivskriminalitet omfattar bland annat upplägg som är särskilt komplexa och svåra att upptäcka. Det kan vara avancerade brottsupplägg, som används för att bedriva exploatering av arbetskraft, inklusive människohandel och människoexploatering. För att motverka sådana upplägg krävs insatser från flera olika myndigheter. Det är i dessa fall vanligt förekommande att de utsatta inte självmant berättar om sin situation och det kan vara svårt att upptäcka människohandel eller människoexploatering vid ett enskilt inspektionstillfälle. De relevanta myndigheterna behöver kunskap om och goda förutsättningar för att exempelvis se tecken på att människor utnyttjas för att vid behov kunna identifiera brottsutsatta och vidta adekvata åtgärder.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att motverka arbetslivskriminalitet. Exempelvis har åtta myndigheter sedan 2018 haft i uppdrag att samverka genom bland annat myndighetsgemensamma kontroller (A2017/02422, A2021/00085). Myndigheterna har inom ramen för dessa uppdrag utvecklat metoder och genomfört myndighetsgemensamma kontroller mot fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Totalt har myndigheterna utfört över 6 000 gemensamma kontroller sedan 2018. Arbetsmiljöverket inkom, i samråd med övriga myndigheter i samverkan, i juni 2021 med ett förslag på hur en varaktig samverkan kan organiseras. Arbetet behöver bedrivas effektivt, samlat och långsiktigt.

Regeringen har också inrättat en nationell delegation mot arbetslivskriminalitet som, ur ett samhällsövergripande perspektiv, ska verka samlande och stödande i förhållande till aktörer som motverkar arbetslivskriminalitet och främja samverkan och erfarenhetsutbyte dem emellan (A 2021:04). Delegationen mot arbetslivskriminalitet har bland annat i uppgift att undersöka och dra lärdom av arbetet mot arbetslivskriminalitet i Norge, där det idag sker samlokalisering av myndigheter i syfte att bekämpa arbetslivskriminalitet.

Myndigheternas kontrollverksamhet bidrar på ett effektivt sätt till ökad regel efterlevnad och sunda konkurrensvillkor. Kontrollverksamheten är avgörande för att upprätthålla skyddet för arbetstagare och för att rättvisa konkurrensförhållanden ska kunna råda. Den är också betydelsefull för att motverka organiserad brottslighet och välfärdsbrottslighet. Regionala center mot arbetslivskriminalitet kan möjliggöra att arbetet med gemensamma kontroller kan ges en varaktig struktur och stärkas, då möjligheterna till gemensam planering, utförande och uppföljning av kontroller förbättras. En förstärkt regional närvaro i arbetet mot arbetslivskriminalitet kan möjliggöra förbättrade kontakter med regionala aktörer, så som företag, kommuner och lokala arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, och kan bidra till ökad synlighet av myndigheternas arbete.

Regeringen bedömer att det är lämpligt att de regionala centren för myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet och mot organiserad brottslighet är samlokaliserade. Ofta arbetar myndigheterna mot samma typ av brottslighet och kan använda gemensamma metoder och resurser. På så sätt kan de dra nytta av varandras organisation, arbete och kompetens. Även om samverkan mot arbetslivskriminalitet kan skilja sig från samverkan mot organiserad brottslighet som har brottsbekämpande inriktning anser regeringen att de har många beröringspunkter och att det finns fördelar, exempelvis för säkerhetsarrangemang och informationshantering, att samverkan mot arbetslivskriminalitet sker mer koordinerat med den samverkan som sker i arbetet mot organiserad brottslighet. På så sätt kan myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet få stöd från samverkan mot organiserad brottslighet för att bidra till en effektiv brottsbekämpning.

Utöver kontrollverksamhet är förebyggande arbete av stor betydelse för att motverka arbetslivskriminalitet. Kunskapen hos allmänheten och andra aktörer, som t.ex. företag, samt attityder har betydelse för förekomsten av

arbetslivskriminalitet. Kunskapen hos privata och offentliga upphandlare är också av stor betydelse för att kunna minska efterfrågan på tjänster från oseriösa aktörer. En ökad kunskap om sambandet mellan t.ex. låga priser och risken för bristfällig arbetsmiljö, svartarbete, utnyttjande av arbetskraft och människohandel för tvångsarbete kan minska efterfrågan på varor och tjänster som bidrar till arbetslivskriminalitet. Att utsatta arbetstagare har kunskap om sina rättigheter och vart de kan vända sig för att få hjälp och stöd skulle också kunna reducera förekomsten av arbetslivskriminalitet och försvåra förutsättningarna för de aktörer som bedriver sådan att verka. Avseende information till utsatta arbetstagare har emellertid flera olika aktörer, inte bara myndigheter utan även exempelvis arbetsmarknadens parter och civilsamhället, viktiga roller.

Även arbetsmarknadens parter har en viktig roll för att motverka och förebygga arbetslivskriminalitet. De har bland annat genom sin branschkunskap en särskild förståelse för utvecklingen och omfattningen av arbetslivskriminaliteten. Myndigheterna har inom ramen för tidigare samverkansuppdrag utvecklat formerna för samråd med arbetsmarknadens parter och detta angelägna arbete behöver fortsätta.

På regeringens vägnar

Johan Danielsson

Alice Melinder

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/MIG, KRIM, PO, DÅ

Socialdepartementet/SF

Finansdepartementet/BA, SKA, OFA

Arbetsmarknadsdepartementet/A, JÄM

Brottsförebyggande rådet